

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Tractatus Philosophico-Theologicus

Posewitz, Johann Heinrich

Quedlinburgi, 1660

Regularum philosophicarum caput I.

[urn:nbn:de:bsz:31-128962](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-128962)

❁❁ (T) ❁❁

REGULARUM PHI- LOSOPHICA- RUM CAPUT I.

DE
Ente.

REG. I.

Impossibile (etiam quoad potentiam Dei absolutam) est, Idem (sive sit Ens sive Non Ens, identitate reali, rationis, & virtuali) esse & simul (simultate non supra actum sed supra potentiam cadente, eodem modo, eodem respectu & secundum eandem partem,) non esse.

OBJECTIO I.

Criptura dicit *Luc. 1:* *Apud DEum non est impossibile omne verbum.* Ergò DEUS etiam poterit facere, idem simul esse & non esse.

Respondeo: Plinius In ea sententiâ fuit DEum non omnia posse, unde *l. 2. hist. natural. c. 7.* multa recenset quæ DEUS non possit. Verum rectius adseritur contrà *Plinium* DEUM esse

omnipotentem & omnia posse, sicut etiam Scriptura Sacra c. l. satis clarè docet. Notandum tamèn est de qualibet potentia esse judicandum ex objecto. Cujuslibet autem potentia objectum est Possibile. Quia verò Possibile duplex est. Unum *Absolutè* tale, Alterum *cum apposto*. Primum, nempe quod absolute tale est, potentia divina objectum est. Et hoc Possibile

A . com-

complectitur omnia quæcunque non involvunt contradictionem. Facere autem ut illa quæ sunt non sint, & quæ non sunt, sint, & si quæ id genus alia sunt quæ c. l. recenset *Plinius*, quia manifestam involvunt contradictionem, sub objecto potentiaæ divinæ, non continentur.

OBJECTIO 2.

Judæi credunt, duos Rabbinos sibi contradicentes, ambos verum dicere. Videatur de hâc sententiâ Judæorum in *Talmudo Massecheth Erubin c. 1. fol. 13.* Resp. Hæc nugæ Judæorum sunt, & eadem facilitate quâ proferuntur, quoque rejiciuntur.

OBJECTIO 3.

DEUS ea quoque potest quæ impossibilia sunt, nam *Luc. 1.* Maria dicit ad Angelum: *Quomodo erit istud?* seu hoc est impossibile. *Respondeo:* Multa DEUM posse & fecisse quæ hominibus impossibilia sunt & videntur, negari non potest, unde & Mariæ *Luc. 1.* impossibile visum fuisse quod ipsi annuntiatum fuit ab Angelo *Gabriele* credimus, negamus tamen illud in se & DEO fuisse impossibile, nam non statim quod Creaturæ & hominibus est & videtur impossibile DEO quoque & ἀλυσίως impossibile est, *Vid. Eph. 3.*

OBJECTIO 4.

Essentia & Relatio in divinis sunt idem realiter, & tamen non solum quoad nostram concipiendi modum, sed ante omnem intellectus nostri operationem, illa est communicabilis, hæc Incommunicabilis. *Respondeo:* Essentia & Relatio in divinis sunt quidem idem realiter, virtualiter autem distinguuntur & exinde illa ante omnem actum intellectus est communicabilis hæc incommunicabilis. *Vide Rodericum de Acriagâ disp. Log. 5. sect. 4. subs. 1. num. 56. & Hurtadum de Mendozâ disp. Met. 5. sect. 10.*

OBJE-

DE ENTE.

OBJECTIO 5.

Justitia & Misericordia Dei realiter idem sunt, non tamen possum dicere, vel quod justitia Dei sit misericordia, vel misericordia Dei sit justitia ejus. *Respondeo:* Justitia & misericordia Dei sunt quidem idem realiter, non tamen quoque ratione, seu quoad modum nostrum concipiendi. Porro autem quod dicitur, Justitia Dei non est misericordia & Misericordia Dei non est justitia ejus, *dupliciter* potest intelligi 1. *In sensu identico.* 2. *In sensu formali.* Priori modo si intelligitur falsum est, nam quando misericordia & justitia divina sumuntur materialiter, & in sensu identico, verissimum est si dico; Misericordia divina est justitia divina. Et habet sensum ac si dicam: essentia divina quæ est misericordia, ea etiam est justitia. Quando verò posteriori modo sumuntur verum non est dicere; Misericordia Dei non est justitia & Justitia Dei non est misericordia ejus. Et ratio est, quia sensus formalis præter objectum etiam includit nostrum concipiendi modum. Intellectus autem noster ea etiam quæ simplicissimè idem sunt, sæpè concipit ut distincta, unde licet justitia & misericordia, Item bonitas & Sapientia Dei sint idem realiter, intellectus tamen aliam rationem format de Sapientia Dei, aliam de bonitate, aliam de justitia, aliam de misericordia ejus. *Vide Javellum Lib. 12. Met. quest. 19.* ubi de identitate & distinctione attributorum prolixè agit.

OBJECTIO 6.

Si impossibile est idem simul esse & non esse, cadet liberum hominis arbitrium, nam hoc (nempe quod contradictionis & Exercitii vocatur) describitur, *quod eo hono possit agere & non agere.* *Respondeo:* *Ly simul* in regula nostra potest se tenere *ex parte possibilis vel potentia*, ut sensus sit, idem per eandem potentiam potest esse & non esse, ut v.g. Petrus per voluntatem potest sedere & non sedere, & potest se tenere *ex parte esse & non esse*, ut

sensus sit, possibile est ut idem, quando habet esse, non habeat esse. Priori in sensu, nim: quatenus ly *Simul* cadit supra *Potentiam* seu *possibile*, principium nostrum intelligi debet, non vero modo posteriori s. quatenus ly *Simul* cadit supra *actum*.

OBJECTIO 7.

Christus minor patre *Joh. 14. v. 28.* & Servus ejus est *Es. 53. Phil. 2.* & æqualis Patri s. unum cum Patre *Joh. 10.* *Respondeo:* non secundum eandem partem, hic fit oppositio: nam Christus minor est patre secundum humanam naturam, æqualis patri secundum divinam naturam. Unde B. Athanasius *Æqualis Patri secundum Divinitatem: minor secundum Humanitatem.* Ita Christus secundum divinam naturam est prior *Abrahamo, Joh. 8.* & non prior secundum humanam naturam. Secundum illam *omniana novit Col. 2. 3. Joh. 21. 17.* secundum *hanc* quædam ignorat, ut diem *Judicii Marc. 13.*

OBJECTIO 8.

Abraham justificatus est ex operibus *Jacob. 2. 21.* Abraham non justificatus est ex operibus *Rom. 4. & 3.* *Respondeo:* Hic oppositio non fit eodem respectu, & justificatus est Abraham ex operibus, *respectu hominum,* non verò justificatus est ex operibus *respectu DEI,* nam Scriptura dicit *Rom. 4. 2. Si Abraham ex operibus justificatus fuit, habet quod gloriatur sed non apud Deum.*

OBJECTIO 9.

Proprium competit alicui Soli, & proprium non competit alicui Soli, nam propria & attributa divinæ naturæ competunt etiam naturæ humanæ. *Respondeo:* Oppositio non fit eodem modo, nam proprium uni Soli competit *ως τὸ πρῶτον* tanquam *primo subjecto* s. *immediate.* Non Soli, tanquam *subjecto secundo* & *mediate.* Ita propria divinæ naturæ etiam si communicentur humanæ naturæ in Christo, per hoc tamen non desinunt esse propria divinæ naturæ, quia Soli divinæ naturæ *ως τὸ πρῶτον* tan-

DE ENTE.

5
 tanquam *subiecto primo & immediatè*, Humanæ autē naturæ κατὰ
 ἄλλο & *mediatè* nempe mediante unione hypostaticâ, cōpetunt.

REGULA II.

Quodlibet (sive sit ens, sive non ens) *est, vel non est.*

OBJECTIO I.

Hæc Regula eadem est cum præcedenti, Ergò malè ab illa
 distinguitur. *Respondeo* *Javellus* 4. *Met. qu. 9. & Mendoza*
disp. Met. 3. disputant, hoc principium idem esse cum priori.
 Verum rectius cum *Fonscalib.* 4. *Met. c. 3. qu. un. sect. 1. Soario*
disp. Met. 3. sect. 3. & Svaretz Tom. 1. disput. Met. 3. sect. 3. n. 5.
 pro distinctis habemus, nam *illa* significat repugnantiam, *hæc*
 verò simul immediationem, quæ duo valde differre patet, nam
 aliud est, duo non posse convenire eidem subiecto, aliud est,
 quod alterum eorum debeat necessariò convenire. Ita, verè
 quidem dicimus, Album non potest esse nigrum, & qui videt
 non est cœcus, non tamen dicere possumus, Quodlibet vel est
 album vel nigrum, seu Quodlibet vel videt vel est cœcum, lapis
 enim nec videt nec cœcus est.

REGULA III.

Omne quod est, (vel non est) quando est, (vel non est) ne-
cesse est esse, (vel non esse, necessitate immutabi-
litate ex suppositione.)

OBJECTIO I.

Somne quod est, necesse est esse, & omne quod non est, ne-
 cesse est non esse, sequitur in rebus non dari contingentiam,
 sive nihil esse vel non esse contingenter. *Respondeo.* Necessitas
 est duplex: *Absoluta & Immutabilitate ex suppositione.* Illa secun-
 dum *Gabrielem III. dist. XVI. quæst. 1.* est, cujus oppositum inclu-
 dit contradictionem. Et secundum *Pererium* quæ simpliciter rei
 convenit ex naturâ suâ & secundum omnem temporis diffe-
 rentiam, ut hominem esse animal. *Hæc est & dicitur cum ali-*

quid rei convenit contingenter si ejus natura in se spectetur, factâ tamen, aliqua hypothesi non potest ipsi non convenire. Regula loquitur de priori necessitate. Ad argumentum respondeo: Antecedens posse *bisariam* intelligi 1. *In sensu diviso* qui hic est; omnem rem quæ est, necesse est esse, & omnem rem quæ non est, necesse est non esse. 2. *In sensu composito* qui hic est; omne quod est, quatenus est, vel posito quod sit, necesse est esse, Et omne quod non est quatenus non est necesse est non esse. Si priori modo antecedens intelligitur, falsum est, nec eo modo in regula sumitur. Sin autem posteriori modo accipitur verum est, sed tunc negatur consequentia, quia hæc necessitas est tantum hypothetica non verò absoluta, quæ non excludit contingentiam. *Dicitur*: Si hæc necessitas non excludit contingentiam sequitur quod res contingens etiam quando est possit esse & non esse, ex definitione contingentis, sed hoc falsum est, quoniam res contingens quando est, non potest esse quin sit, aliter contradictoria verificarentur de eodem. Ergò illa necessitas quæ immutabilitatis ex suppositione dicitur omninò excludit contingentiam. *Respondeo*: Res quæ contingens est etiam quando est, contingens manet in se & ex sua naturâ, prout autem est s. quatenus est determinata ad aliquam temporis differentiam, non est contingens sed necessaria, quæ necessitas tamen non tollit illam contingentiam quæ rei competit ex sua naturâ. Quod ergò dicitur sequi ex hoc rem quæ contingens est etiam quando est, posse esse & non esse, id verum est si modo rectè intelligatur. Verum autem est quatenus res quæ est contingens ex sua natura, etiam tunc quando est, ex sua natura habet, ut possit esse & non esse, falsum autem est, quod res quæ est contingens ex sua naturâ determinata que ad certum tempus possit esse est non esse prout est determinata ad aliquam temporis differentiam, neque hoc ex priori sequitur.

REGU.

REGULA IV.

Non entis (h. e. non existentis, eo tempore quod per copulam vel prædicatum significatur,) *nulla sunt* (per affirmationem veram) *prædicata* (accidentalia, intrinsecè de nominantia, vel extrinsecè, nisi ab actu intellectus, phantasiæ, vel appetitus, positiva, vel privativa privantia formâ intrinsecâ.)

OBJECTIO 1.

A B æterno vera fuit hæc propositio: Humana natura Christi patietur & tamen ab æterno non extitit humana natura Christi, sed fuit non ens. *Respondeo* pati non tribuitur hæc naturæ humanæ in Christo, prout hæc olim non extitit & fuit non ens, sed prout in tempore assumpta est, quod copula in verbo indicat.

OBJECTIO 2.

Ab æterno vera fuit hæc propositio: Homo est animal & tamen ab æterno homo fuit non ens quia nullus homo ab æterno fuit sed in tempore demum homo à DEO productus est. *Respondeo* per prædicata in regula nostra intelliguntur tantum accidentalia prædicata, animal autem in adductâ propositione est prædicatum essentielle.

OBJECTIO 3.

Joh. 8. dicit *Christus* ad Judæos: *Abraham* desideravit & gessivit videre diem meum, s. me in carne. Et tamen *Christus* tempore *Abrahami* nondum fuit, *Respondeo*: *Amari, desiderari,* & c. sunt accidentia extrinsecè denominantia ab actu appetitus, qualia ab hæc regulâ excluduntur.

OBJECTIO 4.

C. I. *Christus* dicit: Et vidit, *Abraham* diem meum, & gavisus est, ex quo sequitur, quod non entis sint prædicata accidentalia extrinsecè, non quidem à sensibus internis sed externis

ut Visus, denominantia. *Christus* enim tempore *Abrahami* nondum fuit & tamen dicitur, quod illum viderit *Abraham*. *Respondeo*: Videre non solum, & semper de visione quæ fit oculis corporis, sed etiam sæpè de visione quæ fit intellectu, accipitur & tunc videre idem est, quod cognoscere & intelligere. Ita *Terenti. Adel. Act. 3. sc. 4.* *Istuc est sapere, non quod ante pedes modo est videre, sed etiam illa qua futura sunt prospicere.*

OBJECTIO 5.

Dies Extremus nondum est, & tamen dicitur incognitus, etiam *Christo*, puta secundum humanitatem. *Respondeo*: *Incognitus* est prædicatum accidentale, privativum, privans tantum forma extrinsecâ: quale in reg. nostrâ non attenditur.

REGULA V.

Essentia rerum (quatenus talium) *sunt sicut numeri*
(ut neque quid addere neque tollere possis.)

OBJECTIO I.

Pars aliqua ab homine tolli potest ut v.g. brachium, pes &c. Ergo essentia hominis est divisibilis. *Respondeo*: Indivisibile aliquid *bifariam* dici potest 1. *Absolutè*, quomodo punctum est indivisibile. 2. *Certo modo*, ut aliquid non possit dividi ita, ut ipsum maneat. Priori modo non in universum verum est, Essentias rerum esse indivisibiles, secundum illos autem h. m. universaliter quoque vera est regula nostra, qui materiam partem substantiarum corporearum esse negant, & contra Formam totam essentiam esse defendunt, in quâ sententia *Hugo* fuit qui propterea *Christum* in triduo mortis hominem fuisse disputat, *lib. 1. de Sacramentis part. 2.* Posteriori modo omnium rerum essentia sunt indivisibiles. *Dicitis*: Brachium ab homine auferri potest ut maneat homo. *Respondeo*, manet quidem homo, sed non manet integer, quia fit mutilus.

OBJE-

DE ENTE.

9

OBJECTIO 2.

Fuerunt hæretici *Apollinæres* dicti, qui vixerunt circa seculum 4. à nato Christo, illi docuerunt Christum tantum adsumpsisse corpus, & animam *hpeniuev*, non verò animam quoque rationalem. Quod si verum est, ab homine aliquid potest auferri quod maximè ad essentiam ejus pertinet, ita ut maneat homo. *Respondeo*: contrà dictos hæreticos ex regulâ nostrâ potest disputari, nam quia Christus homo est, ad essentiam autem hominis necessariò requiritur anima rationalis, impossibile est Christum non adsumpsisse seu non habere animam rationalem, quia *essentia rerum consistunt in Indivisibilibus.*

OBJECTIO 3.

Accidentia adveniunt & auferuntur ab essentiis, salvis manentibus essentiis. *Resp*: Regula loquitur de indivisibilitate essentialium, accidentia autem non pertinent ad essentiam rerum, quia accidentia sunt, unde nec eorum adjectione vel subtractione essentia dividitur.

REGULA VI.

Essentia rerum sunt æternæ (s. æternè & necessariò cum rebus connexæ.)

OBJECTIO 1.

SOLUS DEUS est æternus, ergò non omnium rerum essentialium sunt æternæ. *Resp*: Hæc regula non intelligitur de *Esse* actuali, quasi nimirum omnes essentialia actu sint sine principio & fine, nam hoc modo solus DEUS est æternus, alio modo ergò intelligitur. *Et Gabriel Vasquez, p. 3. disp. 73. cap. 1. & Mendezæ c. l. per esse* hic intelligunt *esse Possibile*, quia essentialia rerum perpetuò & necessariò habent esse possibile. Communiter verò & à plerisque accipitur, de essentialia, cum eò, cujus est essentialia, connexionem, quæ perpetua est. Egregia verba sunt hanc in rem

B

. quæ

quæ *Mendoza c. l.* habet quando ait Essentiam rebus convenire necessario, quia *DEUS volens producere hominem v. g. non potest ipsi tribuere essentiam lapidis, quia non faceret hominem sed lapidem.*

OBJECTIO 2.

Fides essentialiter est notitia quædam, uti communiter docent Theologi, infantibus tamen quibus adscribitur fides non potest convenire notitia quia usu rationis destituuntur, aut ergò verum non erit, Infantes habere fidem, sicut volunt *Anabaptista & Calviniani*, aut falsum erit essentias rerum esse æternas. *Resp.* Falsum non est Infantes habere fidem, Christo enim placent *Marc. 10.* at *sine fide impossibile est DEO placere, Hsb. 11.* nec regula nostra fallit est, dicendum ergò, Infantes omninò habere notitiam, licet illam non habeant ab usu rationis, supernaturaliter enim à Spiritu S. infundi potest.

REGULA VII.

Non Entis (Falsi) nulla est scientia (positiva.)

OBJECTIO I.

Ecclipsis futura est non ens, & tamen illa potest sciri. *Resp.* Non ens *dupliciter* hic considerari potest, 1. ut respondet simplici mentis operationi, quomodo non ens est, quod non est, vel non esse potest, 2. ut respondet compositioni & divisioni, ut sit idem quod falsum, Non ens posteriori modo hic sumitur. Ecclipsis futura autem est non Ens priori modo sumtum, & quando non ens ita sumitur, adhuc accipi potest, 1. ut opponitur Enti *Participialiter* sumto, & tunc non ens idem est quod ens actu non existens, 2. prout opponitur enti *Nominaliter* sumpto, & hoc modo non ens est, quod neque est neque esse potest. Si non ens hoc posteriori modo accipitur, ejus, nulla potest esse scientia, si autem priori modo sumitur, quo modo, etiam Ecclipsis futura est non ens, non entis datur quoque scientia.

OBJE-

DE ENTE.

OBJECTIO 2.

Demonstrat ipse *Philosophus* infinitum & vacuum nec dari actu nec dari posse. *Resp*: Non entis s. falsi non datur scientia *positiva* sed *privativa*, nempe id quod falsum est non possumus scire tanquam verum, nam si quis id quod falsum est verum arbitratur is non scientiam habet sed deceptionem & ignorantiam, Id autem quod falsum est possumus scire tanquam falsum. Et hoc modo *Aristoteles* docuit infinitum non dari. Eundem in modum Theologi tractant de Purgatorio tanquam de ficto & falso, nam si arbitrarentur illud esse, deciperentur.

CAPUT. II.

DE

Actu & potentiâ.

REGULA. I.

A potentiâ ad actum sive à posse ad esse (affirmativè) non valet consequentia.

OBJECTIO 1.

DOcuerunt *Megarici* teste *Arist.* 9. *Met.* c. 3. text. 5. potentias non præcedere actus suos, sed tùm tantùm esse, quando actus eorum sunt, & illum qui operatur, tantum posse operari quando actu operatur. Quæ sententia si vera est regula nostra falsa est, nam hoc modo omninò à potentiâ ad actum consequentiâ perperua est. Verùm *resp.* non regula nostra sed sententia *Megaricorum* falsa est & refutat illam *Arist.* c. 1. aliquot argumentis, nam posita hâc sententiâ sequitur quod artifex non sit artifex nisi artem exerceat actu, & quando post horam iterum vult exercere novum habitum comparet. Porro ignis non erit calidus, nisi actu comburat, imò

B 2

nihil